

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

“ไฟไหม้ 10 ครั้ง ยังไม่เท่าเสียการพนันครั้งเดียว” ถือเป็นสัจธรรมที่ใช้ได้กับคนทุกยุคทุกสมัย หากไฟไหม้บ้าน ก็ยังคงมีที่ดินเหลืออยู่ แต่ถ้าคนคิดหนึ่งการพนัน จนผีพนันเข้าครอบงำ แม้แต่ที่ดิน หรือกระทั่งชีวิตของตัวเองก็ไม่อาจรักษาได้ ชีวิตก็จะไม่มีความสุข

การพนัน การเสี่ยงโชคที่กล่าวถึง คือ การเล่นเกมไฮ้ได้ดิน ซึ่งถือเป็นผลผลิตทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในสังคมไทยมานาน เกิดจากการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการเสี่ยงทาย เพื่อจะล่วงรู้อนาคตในเรื่องต่างๆ เช่น การเสี่ยงทายเพื่อดูความอุดมสมบูรณ์ของดิน ฟ้า อากาศ ในการทำมาหากิน จนกระทั่งเป็นการเสี่ยงทายเพื่อหาคุ้มครอง และเป็นการเสี่ยงทายเหตุการณ์ในอนาคต จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของการเล่นเพื่อสันทนาการในรูปแบบการพนันเพื่อความสนุกสนาน และท้ายที่สุดก็ได้กลายมาเป็นรูปแบบการพนันเพื่อชีวิตอย่างจริงจัง (กาญจนา แก้วเทพ และเด่นเดือน เหลือซึ่ง, 2536 อ้างใน มาริกา กิจฉลอง, 2550: 2)

กระทรวงพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ ได้มีการสำรวจพฤติกรรมของประชาชนในพ.ศ. 2550 พบว่า ไฮ้ได้ดินเป็นกิจกรรมการพนัน 6 อันดับแรกที่คนไทยนิยมเล่น มีจำนวนผู้ซื้อถึง 12.61 ล้านคน เป็นธุรกิจที่มีสัดส่วนของคนเล่นต่อประชากรสูงที่สุด วงเงินแทงไฮ้ได้ดินในภาพรวมทั้งประเทศสูงกว่าหวยรัฐบาลถึง 15 เท่าตัว และมีวงเงินในการแทงสูงกว่าหวยรัฐบาล 5.4 แสนล้านบาท (โพสทัคค์, 13 กันยายน 2550: ระบบออนไลน์) ไฮ้ได้ดินจึงเป็นเศรษฐกิจนอกระบบที่มีปริมาณเงินมหาศาลเกี่ยวข้องกับบุคคลมากมายและเกี่ยวข้องกับสังคมในหลายมิติสามารถดำรงอยู่ และเติบโตมาได้ยาวนาน การเล่นเกมไฮ้จึงเปรียบเสมือนรูปแบบวัฒนธรรมอื่นๆ ที่เมื่อได้ถือกำเนิดขึ้นมาแล้วและสามารถพัฒนาจนเจริญเติบโต ซึ่งจะมีชีวิตยืนยาวมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับกลไกทางสังคมที่หล่อเลี้ยงเอาไว้ วัฒนธรรมใดก็ตามที่ขาดกลไกทางสังคมช่วยทำหน้าที่อุปถัมภ์ก้ำกึ่ง ก็ย่อมถึงกาลอวสานในวันใดวันหนึ่ง (กาญจนา แก้วเทพ และเดือนเด่น เหลือซึ่ง, 2536 อ้างในมาริกา กิจฉลอง, 2550: 3) ความก้าวหน้าทางการสื่อสารเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้รูปแบบของไฮ้ได้ดิน และพฤติกรรมของกลุ่มคนที่เข้ามาเกี่ยวข้องเปลี่ยนแปลงไป การมีระบบโทรศัพท์และโทรสาร ทำให้การเดินทางของไฮ้ได้ดินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จับใจ และแน่นอนปริมาณการซื้อขายไฮ้ได้ดิน เพิ่มมากขึ้น และสามารถเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายทั่วประเทศ (ผาสุก พงษ์ไพจิตร และคณะ, 2543ก: 320)

หอยใต้ดินถูกมองว่าเป็นสิ่งมอมเมาประชาชน เนื่องจากเป็นธุรกิจที่อยู่บนความคาดหวังและความเสี่ยงของคนที่มีหวังในโชคลาภมหาศาลที่จะได้มาจากการเล่นหอย สังคมไทยส่วนใหญ่ยังเป็นสังคมที่ยากจน ประชาชนจึงพึ่งพาอาศัยการเสี่ยงโชค โดยหอยใต้ดิน และสลากกินแบ่งรัฐบาล ซึ่งเป็นการเพิ่มช่องทาง วิธีการเล่นที่มีความหลากหลาย และเล่นได้ด้วยจำนวนเงินไม่มาก ทำให้คนเล่นหอยต้องเสี่ยงใช้เงินในการเล่นมากกว่าเดิม เพราะคาดหวังกับรางวัลที่จะได้รับ ทุกวันนี้คนไทยจึงติดการพนันหอย หมกมุ่นอยู่กับการเสี่ยงโชค ไม่กระตือรือร้นต่อการทำงานหวังในโชคลาภ และมีอนาคตไม่แน่นอน เงินที่นำมาใช้ในการเสี่ยงโชค คือเงินเดือน หรือเงินเก็บออม ซึ่งหากไม่มีเงินออมก็จะกู้หนี้ยืมสินเพื่อมาเสี่ยงโชค หอยใต้ดินแทรกแซงไปทุกส่วนของสังคม มีผู้คนนิยมเล่นหอยใต้ดินจำนวนมาก มีการเสนอรางวัลหลากหลายประเภทมากกว่าหอยของรัฐมีรูปแบบการเล่นที่ง่าย เพราะสามารถเล่นได้ในวงเงินต่ำ เพียง 1 บาทก็สามารถเล่นได้ (บุศรา สุกใส, 2547: 1)

ในปี พ.ศ. 2539 สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลได้ออกมาประกาศจะนำหอยออนไลน์ออกมาให้ประชาชนได้เลือกเสี่ยงโชคจากตู้ โดยไม่มีการจำกัดจำนวนเงินที่ซื้อ หรือตัวเลขที่ซื้อ แต่โครงการหอยออนไลน์ได้ถูกคัดค้านจากนักวิชาการ และผู้ที่เสียผลประโยชน์ ทำให้ต้องชะลอโครงการ เพื่อรอผลการวิจัยเรื่องหอยออนไลน์ก่อนที่จะนำออกมาขาย สลากกินแบ่งรัฐบาลจึงได้นำหอยบนดิน 2 ตัว 3 ตัว มีรูปแบบคล้ายหอยใต้ดินออกมาจำหน่ายก่อนเพื่อเป็นการดึงเงินจากรูทึบนอกกฎหมาย คือหอยใต้ดินมาเป็นสิ่งที่ถูกต้องในสังคม คือหอยบนดิน

หอยบนดินได้สร้างความขัดแย้งในสังคมไทยเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีทั้งผู้ที่เห็นด้วยกับรัฐบาลที่นำหอยใต้ดินขึ้นมาบนดิน ในขณะที่เดียวกันก็มีผู้คัดค้านเป็นจำนวนมาก อีกทั้งไม่ได้มีการประเมินผลกระทบที่ตามมา ซึ่งจากนโยบายของรัฐต้องการให้ประชาชนลดการเล่นหอย แต่กลับพบว่ามีการเล่นหอยมากขึ้น และหอยใต้ดินก็ไม่สามารถลดหรือหายไปจากสังคมได้ ต่อมารัฐบาลภายใต้การบริหารของ พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ ได้เสนอให้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล พ.ศ.2517 เพื่อให้มีการออกหอยบนดินอย่างถูกต้องตามกฎหมาย แต่มีกระแสต่อต้านจากประชาชนและนักวิชาการ เพราะมองว่า หอยบนดินเป็นการพนันที่มอมเมาประชาชน ถ้าทำให้ถูกต้องกฎหมายจะยิ่งเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนเล่นการพนันมากขึ้น รัฐบาลจึงได้ถอนร่างแก้ไข พ.ร.บ.สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล เพื่อไปปรับปรุงวัตถุประสงค์หรือเหตุผลตลอดจนมาตราที่เกี่ยวข้อง เพื่อรองรับสิ่งที่ขาดตกบกพร่อง (หนึ่งฤทัย ชัยวงศ์, 2550: 2) หอยบนดินจึงถูกยกเลิกจนถึงปัจจุบัน แต่ก็ถูกมองว่าการยกเลิกหอยบนดินทำให้หอยใต้ดินฟื้นกลับมา

ความสำคัญของปัญหา

จังหวัดเชียงใหม่ เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน วัฒนธรรมและการท่องเที่ยวของภาคเหนือ และยังเป็นจังหวัดที่มีคนนิยมเล่นหวยเป็นจำนวนมาก จากรายงานของกระทรวงการคลังปี 2552 ระบุว่า จังหวัดเชียงใหม่มียอดรับหวยรัฐบาล (สลากกินแบ่งรัฐบาล) จำหน่ายมากเป็นอันดับที่สองของประเทศ เป็นจำนวนถึง 2,780 เล่มต่องวด และจากผลการศึกษาวิจัยของสังศิต พิริยะรังสรรค์ และคณะ (2544 อ้างใน ถีนีนาฎ ธรรมณี, 2547: 2) ระบุว่าคนเชียงใหม่มีการเล่นหวยใต้ดิน เป็นจำนวนเงิน 2,250 ล้านบาทต่องวด หรือคิดเป็นร้อยละ 17 ของวงเงินแทงหวยใต้ดิน ทั้งประเทศ แสดงให้เห็นว่า จังหวัดเชียงใหม่มีผู้นิยมซื้อหวยใต้ดินเป็นจำนวนมาก ประกอบกับข้อมูลจากสถานีตำรวจภูธร จังหวัดเชียงใหม่ ระบุว่าในปี 2553 มีสถิติการจับกุมผู้กระทำความผิดการพนัน (หวยใต้ดิน) จำนวน 60 คดี และมีการกระทำผิดซ้ำ ซึ่งถึงแม้รัฐบาลจะมีนโยบายในการออกสลากรูปแบบใหม่ เช่น หวยออนไลน์ที่กำหนดจะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้ หรือแม้กระทั่งหวยบนดินที่สร้างความขัดแย้งกับสังคมในอดีต ก็ไม่อาจทำให้หวยใต้ดินหายไปจากสังคมไทยได้

นางปรารธนา สู้สุข ผู้ซื้อหวยใต้ดินในจังหวัดเชียงใหม่ (คมชัดลึก, 1 ธันวาคม 2549: ระบบออนไลน์) ยอมรับว่า หลังจากมีคำสั่งขชายหวยบนดิน จึงหันไปซื้อหวยใต้ดินจากเจ้ามือที่เคยซื้อ - ขายร่วมกันมานาน เพื่อป้องกันการถูกเบียดหากถูกรางวัล เพราะปกติก็ซื้อหวยบนดิน และสลากกินแบ่งรัฐบาลเป็นประจำทุกงวดอยู่แล้ว ในขณะที่เดียวกันก็มีญาติ และเพื่อนจากต่างจังหวัดโทรศัพท์มาฝากซื้อหวยใต้ดินด้วย

ขณะที่เจ้ามือหวยใต้ดิน มีการเปิดรับซื้ออย่างไม่จำกัดวงเงินเช่น เจ้า “น” ซื้อสมมุติหนึ่งในเจ้ามือหวยใต้ดินรายใหญ่ กล่าวว่า รับซื้อเลขเด็ดอย่างไม่อื่น พร้อมจ่าย ให้เต็มราคา หากถูกรางวัล ตอนนี้งี้มีลูกค้าน้ำใหม่ ๆ เข้ามาซื้อจำนวนมาก ขณะที่ลูกค้าประจำจะโทรศัพท์มาสั่งซื้อ เพื่อป้องกันการถูกจับ ซึ่งคาดว่าวงเงินจะมีรายได้ไม่ต่ำกว่า 5 ล้านบาท

นักเสี่ยงโชคคนหนึ่งที่มาซื้อหวยกับ เจ้า “น” กล่าวว่า ตอนมีหวยบนดิน ทำให้หวยใต้ดินซบเซาลงไป ถึงแม้บรรดาเจ้ามือหวยใต้ดินจะให้ส่วนลดมากถึงร้อยละ 30 - 40 คือ ซื้อ 100 บาท จ่ายจริงแค่ 70 - 60 บาทก็ตาม แต่พอมีคำสั่งยกเลิกหวยบนดิน หวยใต้ดินก็กลับมาคึกคักอีกครั้ง และไม่ได้หาซื้อยากอย่างที่ผู้ใหญ่ในรัฐบาลคิด (คมชัดลึก, 1 ธันวาคม 2549: ระบบออนไลน์)

ถึงแม้รัฐบาลจะมีการปราบปรามหวยใต้ดินมาโดยตลอด แต่ก็ไม่สามารถทำให้คนเลิกซื้อหวยได้ ประกอบกับรัฐบาลได้เสนอนโยบายทางเลือกต่างๆ เช่น หวยบนดิน หวยออนไลน์ที่ยังส่งผลให้คนซื้อหวยเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้วิวัฒนาการของหวยใต้ดินในปัจจุบันได้มีการพัฒนา

มีการนำเทคโนโลยีการสื่อสารเข้ามาใช้ในการอำนวยความสะดวกในการเล่นหอย อีกทั้งผู้ซื้อหอยยังมีพฤติกรรมและรูปแบบการเล่นที่สลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น เพื่อที่จะลดความเสี่ยงและยากต่อการจับกุม

นอกจากนี้ในสถานะเศรษฐกิจตกต่ำอาจส่งผลทำให้ประชาชนจำเป็นต้องหารายได้นอกเหนือจากรายได้ประจำในทางที่ผิดโดยหันไปเล่นการพนัน หรือหอยใต้ดินเพิ่มมากขึ้น ซึ่งมีผลกระทบตั้งแต่ผู้ซื้อ ครอบครัว สังคม และเศรษฐกิจ อีกทั้งยังขัดแย้งกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2550 - 2554 ที่ได้กำหนดวิสัยทัศน์ให้เป็นเมือง “นครแห่งชีวิต และความมั่นคง (City of Life Prosperity)” ที่นำแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาจังหวัด

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาหาข้อเท็จจริงว่า ปัจจัยการสื่อสารอะไรที่มีผลต่อการซื้อหอยใต้ดินของคนจำนวนมากและผู้ซื้อหอยใต้ดินมีพฤติกรรมการซื้อเป็นอย่างไร ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถเป็นข้อมูลพื้นฐานในการหาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาผลกระทบที่เกิดจากหอยใต้ดิน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยการสื่อสารที่มีผลต่อการซื้อหอยใต้ดินของประชาชนในจังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา

1. พฤติกรรมการซื้อหอยใต้ดิน
2. ปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อหอยใต้ดิน
  - 2.1 ปัจจัยการสื่อสาร ได้แก่ สื่อ เนื้อหา วิธีการนำเสนอ
  - 2.2 ปัจจัยแวดล้อม ได้แก่ สถานการณ์ จิตวิทยา สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และกฎหมาย

ขอบเขตของการวิจัย

1. **ขอบเขตด้านประชากร** ศึกษาเฉพาะประชาชนที่ซื้อหอยใต้ดินใน 4 อำเภอของจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอสันกำแพง อำเภอหางดง และอำเภอไชยปราการ เนื่องจากในเบื้องต้นผู้วิจัยได้ทำการสำรวจข้อมูลของผู้ซื้อหอยใต้ดินจากคนเดินโพย และเจ้ามือ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา และมีคุณสมบัติตรงตามที่ผู้วิจัยได้กำหนด อาศัยอยู่ในอำเภอดังกล่าว

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาครั้งนี้ครอบคลุมเนื้อหาดังต่อไปนี้

2.1 พฤติกรรมการซื้อหอยใต้ดินในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ความถี่ ค่าใช้จ่าย รูปแบบ วิธีการสั่งซื้อ และสถานที่ซื้อ

2.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อหอยใต้ดิน แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

2.2.1 ปัจจัยการสื่อสาร ได้แก่ สื่อ เนื้อหา วิธีการนำเสนอ มีรายละเอียดดังนี้

- 1) สื่อ ได้แก่ สื่อต่างๆ ที่มีผลต่อการซื้อหอยใต้ดิน ได้แก่
  - สื่อบุคคล เช่น ตนเอง ครอบครัว เพื่อนญาติ คนเดิน โปย เจ้ามือ
  - สื่อกลุ่ม เช่น แฟนคลับ ใบบลิว เอกสาร หนังสือเฉพาะกลุ่ม
  - สื่อมวลชน เช่น โทรทัศน์ นิตยสาร หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต
- 2) เนื้อหา ได้แก่ ข้อมูลจากสื่อต่างๆ ที่มีเนื้อหาด้านการตลาด 8 c ได้แก่
  - customer want and need ความต้องการของลูกค้า
  - cost of user ราคา
  - convenience ความสะดวกในการซื้อ/จ่าย
  - culture ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ
  - communication โปรโมชัน ลด แถม
  - change การเปลี่ยนแปลง (รูปแบบ ผลตอบแทน ราคา วิธีการซื้อ)
  - creative การสร้างจุดขาย
  - consistency ความสม่ำเสมอในการติดต่อซื้อขาย
- 3) วิธีการนำเสนอ ได้แก่ สร้างความน่าเชื่อถือ สร้างเหตุผล กระตุ้นอารมณ์

เปรียบเทียบข้อมูลสถิติ สร้างอารมณ์ขัน

2.2.2 ปัจจัยแวดล้อม ได้แก่ สถานการณ์ จิตวิทยา สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และด้านกฎหมาย มีรายละเอียดดังนี้

- 1) ด้านสถานการณ์ที่เอื้อต่อการซื้อหอยใต้ดิน เช่น เทศกาล วาระพิเศษ (วันขึ้นปีใหม่ วันเกิด เป็นต้น)
- 2) ด้านจิตวิทยา เช่น การจูงใจ เกี่ยวกับความต้องการเงินรางวัล การเป็นที่ยอมรับ การรับรู้ ความสนใจ การตีความข้อมูล การเรียนรู้ ประสบการณ์ดูรางวัล ลักษณะนิสัย เช่นชอบเสียงดง ชอบลุ้น ชอบการพนัน รักความสนุก ค่านิยม เป็นต้น
- 3) ด้านอื่นๆ
  - ด้านสังคม เช่น บุคคลรอบข้าง ครอบครัว บทบาทและสถานภาพ
  - ด้านวัฒนธรรม เช่น ความเชื่อ โชคลาง ความฝัน

- ด้านเศรษฐกิจ เช่น สถานการณ์เงิน ภาระหนี้สิน การว่างงาน
- ด้านกฎหมาย เช่น ข้อกฎหมาย การตรวจจับ และนโยบายการออกสลาก

รูปแบบต่าง ๆ เช่น หวยบนดิน การจำหน่ายสลากกินแบ่งกินราคา เป็นต้น

3. ขอบเขตด้านสถานที่ ศึกษาในพื้นที่ 4 อำเภอของจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอสันกำแพง อำเภอหางดง และอำเภอไชยปราการ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ประชาชนทั่วไปได้ทราบถึงปัจจัยการสื่อสาร และปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อการซื้อหวยใต้ดิน และสามารถนำข้อมูลที่ได้เป็นแนวทางในการป้องกันตนเองไม่ให้เป็นผู้ติดหวยใต้ดิน
2. ผู้บริหารในจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางแก้ไขปัญหาหวยใต้ดิน เพื่อให้การพัฒนาสามารถดำเนินไปอย่างสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาของจังหวัดได้แก่ ด้านความมั่นคงของชีวิต การอยู่ดีมีสุข และเศรษฐกิจพอเพียง
3. กระทรวงพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการจัดทำแผนการดำเนินงานลด ละ เลิก อบายมุข ครอบคลุมทั้ง 5 ด้าน คือ การสร้างพลังสังคม พลังความรู้ พลังนโยบาย พลังสื่อสาร และพลังการจัดการ
4. สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล และคณะกรรมการตำรวจ สามารถนำผลวิจัยในครั้งนี้มาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายสาธารณะ ในการป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้นจากหวยใต้ดิน
5. นักวิชาการที่สนใจจะศึกษาเรื่องหวย หรือเรื่องที่ใกล้เคียง สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการอ้างอิง และใช้ประโยชน์ในการศึกษาวิจัยต่อได้

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

หวยใต้ดิน หมายถึง การพนันชนิดหนึ่งที่ผู้ซื้อแทงหมายเลข 2 ตัวหรือ 3 ตัวโดยมีเอกชนเป็นเจ้าของ และผลการออกรางวัลใช้ตัวเลขจากผลการออกสลากกินแบ่งรัฐบาล ซึ่งผู้ซื้อสามารถเสี่ยงโชคตามความพึงพอใจของตน เล่นได้ไม่จำกัดวงเงินในการซื้อ มีรูปแบบการซื้อที่หลากหลายกว่าสลากกินแบ่งรัฐบาล เช่น 2 ตัวล่าง 2 ตัวบน 3 ตัวล่าง 3 ตัวบน เป็นต้น

ปัจจัยการสื่อสาร หมายถึง ปัจจัยการสื่อสารที่มีผลต่อการซื้อหวยใต้ดิน ได้แก่ สื่อ เนื้อหาและวิธีการนำเสนอ

ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง เพศ อายุ อาชีพ รายได้ การศึกษา และครอบครัว

ปัจจัยแวดล้อม หมายถึง ปัจจัยด้านสถานการณ์ ด้านจิตวิทยา ด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และกฎหมายที่มีผลต่อการซื้อหวยใต้ดิน

พฤติกรรมกรซื้อหวยใต้ดิน หมายถึง พฤติกรรมกรซื้อหวยใต้ดิน ได้แก่ ความถี่ รูปแบบ ค่าใช้จ่าย วิธีการสั่งซื้อ และสถานที่ซื้อ

พฤติกรรมติดหวยใต้ดิน หมายถึง พฤติกรรมของผู้ซื้อหวยใต้ดิน ได้แก่ นักเรียน/นักศึกษา คนทำงาน และผู้สูงอายุที่มีการซื้อทุกงวดต่อเนื่อง อย่างน้อย 1 ปี และอาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่

เจ้ามือ หมายถึง บุคคล หรือคณะบุคคลที่เป็นผู้ประกอบกิจการหวยใต้ดิน เป็นผู้ที่ทำหน้าที่ ออกนโยบาย เงื่อนไข และข้อตกลงในการซื้อขายหวยใต้ดิน โดยอาศัยคนเดินโพยเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์กับผู้ซื้อ โดยเจ้ามือจะมีการแบ่งรายได้จากการขายคิดเป็นสัดส่วนให้กับคนเดินโพย

คนเดินโพย หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่รวบรวมเอกสารการซื้อหวยใต้ดิน จากผู้ซื้อ และจัดทำเอกสารสรุป เรียกว่า “โพย” ส่งให้กับเจ้ามือ เจ้ามือจะให้ค่าตอบแทนโดยการแบ่งรายได้จากยอดขายคิดเป็นสัดส่วนให้กับคนเดินโพย ซึ่งบุคคลนี้ถือว่า มีบทบาทสำคัญในการสื่อสาร เพื่อซื้อขายหวยใต้ดิน

2 ตัวบน - ล่าง หมายถึง รูปแบบการซื้อหวยใต้ดินซึ่งผู้ซื้อจะต้องระบุตัวเลข 2 หลัก อัตราเงินรางวัลอยู่ที่ 60 เท่าของมูลค่าในการซื้อ เช่น ถ้าผู้ซื้อแทง 1 บาท หากถูกรางวัลจะได้รับผลตอบแทน 60 บาท และในการซื้อต้องระบุรูปแบบในการเล่น ดังนี้

- กรณีซื้อ 2 ตัวบน เป็นรูปแบบการซื้อที่อาศัยผลการออกรางวัลที่ 1 ของสลากกินแบ่งรัฐบาล โดยตรวจผลกับตัวเลข 2 ตัวท้ายของรางวัลที่ 1 เช่น ถ้าซื้อตัวเลข 22 บน หากผลการออกรางวัลที่ 1 เท่ากับ 784522 แสดงว่าผู้ซื้อจะได้รับรางวัล เป็นต้น

- กรณีซื้อ 2 ตัวล่าง เป็นรูปแบบการซื้อที่อาศัยผลการออกรางวัล เลขท้าย 2 ตัวของสลากกินแบ่งรัฐบาล เช่น ถ้าซื้อตัวเลข 45 ล่าง หากผลการออกสลากกินแบ่งรัฐบาลเลขท้าย 2 ตัว เท่ากับ 45 แสดงว่าผู้ซื้อจะได้รับรางวัล เป็นต้น

3 ตัวหัว - ท้าย หมายถึง รูปแบบการซื้อหวยใต้ดินชนิดหนึ่ง ในการซื้อผู้ซื้อจะต้องระบุตัวเลข 3 หลัก อัตราเงินรางวัลอยู่ที่ 500 เท่าของมูลค่าในการซื้อ เช่น ถ้าผู้ซื้อแทง 1 บาท หากถูกรางวัลจะได้รับผลตอบแทน 500 บาท และในการซื้อต้องระบุรูปแบบในการเล่น ดังนี้

- กรณีซื้อ 3 ตัวหัว เป็นรูปแบบการซื้อที่อาศัยผลการออกรางวัลที่ 1 ของสลากกินแบ่งรัฐบาล โดยตรวจผลกับตัวเลข 3 ตัวแรกของรางวัลที่ 1 เช่น ถ้าซื้อตัวเลข 776 หัว หากผลการออกรางวัลที่ 1 เท่ากับ 776009 แสดงว่าผู้ซื้อจะได้รับรางวัล เป็นต้น

- กรณีซื้อ 3 ตัวท้าย เป็นรูปแบบการซื้อที่อาศัยผลการออกรางวัลที่ 1 ของสลากกินแบ่งรัฐบาล โดยตรวจผลกับตัวเลข 3 ตัวท้ายของรางวัลที่ 1 เช่น ถ้าซื้อตัวเลข 677 ห้า หากผลการออกรางวัลที่ 1 เท่ากับ 100677 แสดงว่าผู้ซื้อจะได้รับรางวัล เป็นต้น

โต๊ดหรือคูณ หมายถึง รูปแบบการซื้อหวยใต้ดินที่ผู้ซื้อจะต้องระบุตัวเลข 3 หลัก การตรวจรางวัลสามารถกลับตัวเลขที่ซื้อ โดยที่ไม่ต้องเรียงลำดับเลขที่ออก อัตราเงินรางวัลอยู่ที่ 100 เท่าของมูลค่าในการซื้อ เช่น ถ้าผู้ซื้อแทง 1 บาท หากถูกรางวัลจะได้รับผลตอบแทน 100 บาท และในการซื้อต้องระบุรูปแบบในการเล่น เช่น ถ้าผู้ซื้อแทงเลข 478 โต๊ดท้าย ตัวเลขที่จะถูกรางวัลเป็นได้ทั้ง 478 487 748 784 847 874 สมมุติว่า ผลการออกรางวัลที่ 1 เท่ากับ 223847 แสดงว่า ผู้ซื้อจะได้รับรางวัล เป็นต้น

วิ่ง หมายถึง หมายถึง รูปแบบการซื้อหวยใต้ดินที่ผู้ซื้อจะต้องระบุตัวเลข 1 หลัก โดยต้องระบุว่าแทงส่วนหัว หรือ ท้าย เลขรางวัลที่ 1 ของสลากกินแบ่งรัฐบาล อัตราเงินรางวัลอยู่ที่ 3 เท่าของมูลค่าในการซื้อ เช่น ถ้าผู้ซื้อแทง 1 บาท หากถูกรางวัลจะได้รับผลตอบแทน 3 บาท เช่น ถ้าผู้ซื้อแทงเลข วิ่ง 9 ห้า สมมุติว่า ผลการออกรางวัลที่ 1 เท่ากับ 159786 จะเห็นได้ว่าเลข 9 อยู่ในส่วน 3 ตัวแรกของรางวัลที่ 1 ซึ่งเรียกว่า “ห้า” แสดงว่าผู้ซื้อจะได้รับรางวัล เป็นต้น

เลขเบิ้ล หมายถึง ตัวเลขสองหลักที่ผู้ซื้อหวยใต้ดินใช้เรียกหวยใต้ดินรูปแบบสองตัวที่มีลักษณะเป็นตัวเลขเหมือนกัน เช่น 22 33 44 55 66 จนถึงเลข 99 เป็นต้น

เลขหาบ หมายถึง ตัวเลขสามหลักที่ผู้ซื้อหวยใต้ดินใช้เรียกหวยใต้ดินรูปแบบสามตัวที่มีลักษณะเป็นตัวเลขเหมือนกัน 1 คู่ เช่น 595 559 955 484 448 844 393 339 933 เป็นต้น

หวยกระด้าง หมายถึง รูปแบบหวยใต้ดินชนิดหนึ่ง โดยเจ้ามือหรือคนเดิน โปยเป็นผู้กำหนดรูปแบบในการแทง นิยมใช้ตัวเลข 2 หลัก คือ 00 ถึง 99 เป็นรูปแบบในการแทง และมีการกำหนดจำนวนเงินในการซื้อของแต่ละชุด โดยผลรางวัลอ้างอิงจากรางวัลเลขท้าย 2 ตัวของสลากกินแบ่งรัฐบาล ในแต่ละชุดจะมีผู้ถูกรางวัลเพียง 1 คน โดยผลตอบแทนที่ได้รับขึ้นอยู่กับข้อตกลงระหว่างผู้ขายกับคนซื้อ อาจเป็นได้ทั้ง เงินรางวัล ทองคำ เครื่องใช้ภายในบ้าน เป็นต้น

หวยใบละ 40 หรือหวยแอร์ หมายถึง หวยใต้ดินชนิดหนึ่งมีขายเฉพาะบางพื้นที่ รูปแบบในการซื้อคือ เป็นชุดตัวเลข 3 หลัก หากซื้อ 1 ชุด สามารถตรวจผลรางวัลกับการออกสลากกินแบ่งรัฐบาลได้หลายรางวัล เช่น ถ้าซื้อ 189 สามารถตรวจผลรางวัลกับสลากกินแบ่งรัฐบาลได้ทั้ง สามตัวท้ายรางวัลที่ 1 สามตัวโต๊ดของรางวัลที่ 1 สามตัว 4 ครั้ง สองตัวล่าง สองตัวบน สามตัวท้ายของรางวัลที่ 2 สามตัวท้ายของรางวัลที่ 3 โดยผลตอบแทนในแต่ละรางวัลจะลดหลั่นกันไป และขึ้นอยู่กับผู้ขายเป็นผู้กำหนด